Η Ρήνα Κατσελλή

AΣ1.94

Όταν τήν πρωτογνωρίσαμε, πρίν χρόνια, λές καί μπροστά μας βλέπαμε τήν ίδια τήν Κερύνια τόσο είχε γίνει ένα μέ τήν πόλη πού τή γέννησε. Δέν ήταν μόνο τά βιβλία, οί λαογραφικές μελέτες πού πεισματικά, λές από κάποια πικρή προαίσθηση, μάζευε καί τύπωνε ή πολυγραφούσε. Ήταν καί τά λαϊκά κεντήματα πού αντίγραφε κι' έφτιαχνε, ήταν καί τά σκαλιστά κερυνιώτικα σεντούκια, κι' οί βυζαντινές εικόνες, ήταν κι' όλες εκείνες οί εκδηλώσεις τοῦ λαογραφικοῦ ομίλου Κερύνειας πού ή Ρήνα ήταν ή ψυχή του. Γι' αυτό, τό πρῶτο πρόσωπο πού ήρθε στό νοῦ μας ύστερα από τό σκάβωμα τῆς Κερύνειας ήταν ή Ρήνα Κατσελλή ...

" Ρήνα, ή Κερύνεια μας πῆρε νύχτα τό δρόμο πρός τό πέλαγο,
βράχηκαν τά πόδια της, φάρια πλεκτῆκαν στά μαλιά της,
τό αρχαϊκό καϊκι σάλπαρε, τρέχα, Ρήνα, νά προλάβεις"....

Η Ρήνα έτρεξε, έτρεξε μαζί μ' όλους τούς Κερυνιῶτες, νά σώσει τή ζωή τοῦ παιδιοῦ της, τοῦ άντρα της, τῶν δικῶν της, καί τή δική της τή ζωή. Κι' κάτι τέτοιες βαρέρες στιγμές τυφλῶν πανικοῦ τίποτ' άλλο δέ μετράει. μόνο ή φυγή. Κι' αυτό μόνο σάν ύστατη λύση, τήν Κυριακή, δέυτερη μέρα τῆς εισβολῆς κάτω από τά πυρά τῶν τουρκικῶν αεροπλάνων καί πλοίων

τήν είδα στή Λεμεσό, ύστερα από περιπλανήσεις δεκαπέντε μηνῶν κι' από τίς δυό πλευρές.

" Ίσα τό χρόνο νά πάρω ότι ήθελα, είχα τήν άνεση. Καί δέν μπορῶ νά πῶ πώς δέν ερίμενα τί θά γινόταν. δέν τόκανα ομως, δέν πῆρα τίποτα. Όλα χάθηκαν, στά σπίτι μου μένει τώρα ο Τοῦρκος αστυνόμος τῆς Κερύνειας, όλα τά βιβλία, τά σπάνια χειρόγραφα, οί επιστολές όλα είναι χαμένα. Τίποτα δέν έχει αξία πιά, μιά κι' ή Κερύνεια μας τούρκεψε.

" Οχι ρήνα, δέν έχεις δίκιο, κι' εσύ ή ίδια είσαι ή πρώτη πού τό ξέρεις. Νά γιατί από τήν πρώτη μέρα τῆς προσφυγιᾶς σου, μένα βρέφος στή νάγκαλιά, χωρίς γραφεῖο, χωρίς βιβλιοθήκη, χωρίς κανένα από τά γνωρίμα σου αντικείμενα, μ' ένα μαγνητόφωνο πού " απαγγέλλει "όλη μέρα τό Κεφέρη" ανασκουμπώθηκες όπως εκείνες τίς παλιές " μισταρκίνες τῆς Κερύνειας κι' άρχισες τή δουλειά. Όταν δέν έγραφες τό μυθιστόρημα σου γιά τήν Κερύνεια, πού είναι η τρίτη συνέχεια τῆς προγραμματισμένης από παλιά τετραλογίας σου, ζωγραφίζες κυπριακά βυζαντινές εικόνες κι' αλληγορίες γιά τή χαμένη μικρή πατρίδα, γιά τό ξεριζωμό, γιά τό μεγάλο κακό πού μᾶς έφεραν τόσο λίγοι. Κι' όταν κουραζόσουν με τά πινέλα καί τίς τέμπερες αυγοῦ (τέχνη πού σοῦμθαν οί μοναχές τῆς μεραᾶς μονῆς Αγίου Μηνᾶ) έγραφες κάποιο χρονικό διαφώτησης γιά τό τί έγινε στήν Κύπρο.

Καί, ή Ρήνα Κατσελλή , ό ως τό δήλωσε κι' ή ίδια με εκείνο τό απλό , φιλικό της χαμόγελο, δέν αφησε τή μεμφιμοιρία καί τό παράπονο νά τήν τσακίσει. Πῆρε μαζί της τήν Κερύνεια της, τήν μεταφύτεψε πρόχειρα σέ κάποιο σπίτι βόρεια τῆς Λεμεσοῦ από'πού φαίνεται ολόκληρο τό ακρωτήρι τῆς Κάβο Γάτας καί θυμίζει λίγο τ' ακρογιάλια τῆς Κερύνειας Κι' από κεῖ υφαίνει τή νάγάπη της γιά τή μικρή αρχαία πόλη πού τή γέννησε. τήν άλλη Τετάρτη, στό Δημαρχεῖο τῆς Λεμεσοῦ εγκαινιάζει τή νέκθεση βυζαντινῶν εικόνων καί αλληγοριῶν πού έφτιαξε σ' αυτό τό διάστημα. Στήν έκθεση οί επισκέπτες θά μπορέσουν

νά δοῦν καί μερικές ἀπό τίς ἐκδόσεις της ὅσες μπόρεσε νά βρεῖ ἀπό βιβλιοθῆκες καί γνωστούς " ἐκτός Κερύνειας, πού ἔτυχε νά τά ἔχουν"

Τούς τελευταίους μῆνες, ἀπό ἕνα κράμα σύμπτωσης καί νοσταλγίας βρέθηκε στά χέρια μου τό βιβλίο τῆς Ρήνας Κατσελλῆ Κερύνεια- Ἱστορική- Λαογραφική "Ἔρευνα πού εἶναι τό πρῶτο μέρος τῆς Τετραλογίας " "Ἕνας τόπος κι' ἕνας ἄνθρωπος" χωρίς νά ἔχει τήν αὐστηρότητα ἑνός καθαροῦ ἱστορικοῦ μελετήματος, τό βιβλίο αὐτό, γραμμένο σέ μιά ἁλῆ, προσιτή γλῶσσα βγαλμένο μέσα ἀπό πιστή μελέτη τῶν γεγονότων καί πλαισιωμένο μέ πολύτιμες ἀνέκδοτες φωτογραφίες , ἀποτελεῖ σοβαρή συνεισφορά γιά τόν μελετητή. Τά στοιχεῖα πού ἀποθανατίστηκαν σ'αὐτό τό βιβλίο, ὅπως καί σ'ἄλλα παρόμοια πού εἶδαν τό φῶς της δημοσιότητας χάρη στή Ρήνα Κατσελλῆ θά χάνονταν γιά πάντα ἄν ἔμεναν μονάχα σάν χειρόγραφα, μέ τό πέρασμα τῶν ὁρδῶν τοῦ Ἀττίλα. σάν τέτοια θά ἤθελα νά ἀναφέρω τή μελέτη" Γεώργιος Σταυρίδης Ἁγιάς " κί " Βιβλίον γεννηθέντων ἐν Κερυνείᾳ, παπά Γιάννη Λαφίτη 1880-1905", τό " δεύτερος καί τρίτον βιβλίον πρακτικῶν συνεδριάσεων Δημοτικοῦ Συμβουλίου Κερύνειας 1888-1893 ", τό Τετράδιον σάββα Ἰωαννίδη 1858".

Ἄν θέλουμε νά ξαναδοῦμε τήν Κύπρο ὅπως ἦταν πρίν ἀπό τήν 15η Ἰούλη 1974, πρέπει νά προσπαθήσουμε νά κρατήσουμ ὅσο μποροῦμε τήν ἐπαφή μέ τίς ρίζες μας. Ἀπό κεῖ θά ἀντλήσουμε τή δύναμη καί τό κουράγιο γιά ἀγῶνες σάν κι αὐτούς πού ἐπιτέλεσαν αἰῶνες ὁλόκληρους οἱ πρόγονοι μας. αὐτό τό μάθημα μᾶς δίνει Ρήνα Κατσελλῆ.